

“L’estat del país”. Informe anual 2012

Diàleg, pactes i sensibilitat social

Es tanca l'any 2012 enmig d'una crisi global que afecta i condiona totes les vessants de la vida social. Una crisi global que està posant a prova el gran projecte de la Unió Europea i el seu futur, però que Catalunya viu d'una manera molt singular com a conseqüència de l'esgotament del model d'organització territorial que la Constitució de 1978 havia dissenyat i que la voluntat re-centralitzadora de les forces polítiques d'abast estatal i les pròpies institucions de l'Estat s'han proposat deixar sense efecte. Si l'any passat, en aquest Informe, assenyalàvem que pel millor encaix de Catalunya en el model de l'Estat s'havia fet evident que havia quedat interromput, avui hem de constatar que aquella interrupció arrisca a esdevenir ara com un punt de difícil retorn, que en tot cas ha obert una nova etapa que, sens dubte, marcarà un futur molt diferent sobre les bases del ple reconeixement de la identitat nacional de Catalunya.

Certament, aquesta situació política no esgota la diversitat de factors que caracteritzen la crisi global a la que hem fet referència. Catalunya viu una forta crisi econòmica que es tradueix en un empobriment real d'amples col·lectius del nostre país. Les retallades pressupostàries estan castigant de manera molt feixuga a importants serveis públics de clara finalitat social. L'atur segueix creixent i afectant de manera molt especial a amples percentatges de la nostra joventut. L'activitat econòmica s'afebleix i les grans magnituds macroeconòmiques resulten molt difícils de controlar, generant dèficits i endeutaments que amenacen en limitar i condicionar, per molts anys, el futur del país i de les noves generacions. Com hem dit altres vegades, el catastrofisme no porta enlloc i no ens sap greu refugiar-nos en un cert

voluntarisme que pugui ser titllat d'ingenu quan afirmem que el país se'n pot sortir i se'n sortirà gràcies a les seves capacitats i a la seva voluntat.

Però per sortir de la crisi caldrà fer un gran esforç de diàleg i de pacte. El pacte és l'eina bàsica per a la superació de la crisi; sense pacte tot serà més difícil i, fins i tot, pot resultar impossible. No es tracta tant de definir pactes concrets; ens referim a una filosofia, a una cultura de pacte que va més enllà –molt més enllà- del que sovint es situa només en l'esfera de l'àmbit polític. És tota la societat la cridada a pactar; a pactar i arribar a acords en tots els terrenys que poden donar al país una expectativa de confiança en sí mateix. Si el país som tots, s'ha de notar. Els reptes que la societat catalana ha d'afrontar demanen molta solidaritat, molta comprensió i, fins i tot, molta generositat. Pactes econòmics que facin possible compatibilitzar austeritat i creixement; pactes per senyalar prioritats, assumir-les, acceptar-les, defensar-les; pactes per combinar esforços, iniciatives, impulsos i voluntats. Pactes per enfortir la societat, donar-li més cohesió, més confiança.

Les característiques del pacte

Pactar comporta renúncies i sacrificis, renúncies i sacrificis que han de ser assumits per tots. Cap país del món ha construït un futur millor des d'un present carregat de problemes sense acceptar el cost del pacte i que el repartiment dels seus sacrificis sigui assumit equitativament segons les possibilitats. El pacte, el compromís i l'acord són les eines patriòtiques que fan història. I Catalunya, ara, està fent història. Hem de saber estar a l'altura del moment. Tot partidisme és legítim i, fins i tot, el sectarisme té les seves raons; però ara cal avantposar els interessos globals d'una societat que pateix, socialment, econòmicament i institucionalment. No hem de generar més espais per la

discrepància, caldrà començar a buscar els espais per a la coincidència. Costarà però és possible i, sobretot, necessari si es vol avançar, progressar, crear futur col·lectiu i individual.

Aquesta voluntat de pacte és la que ha de guiar el futur institucional de Catalunya. Ningú li pot discutir el seu dret a decidir sobre com ha d'ésser aquest futur. A Catalunya, la democràcia i la llibertat s'han associat sempre a aquesta ambició. Ambició compartida per una ample majoria de ciutadans de Catalunya que ha de ser respectada pels que no la senten igual i, sobretot, pels que des de fora de Catalunya pretenen decidir sobre aquest futur.

Aquí, també, el pacte resulta i resultarà bàsic. Un pacte Catalunya endins per reaccionar des de la dignitat a qualsevol intent d'afeblir les bases de la nostra identitat. Ningú es pot escapar a l'exigència d'aquest pacte; ningú hauria d'acceptar deixar de ser el que és, per conveniències polítiques, socials o econòmiques. En aquest camp, la voluntat de pacte és per no excloure a ningú del protagonisme del nostre futur. És per fer possible que tothom sigui cridat a decidir-lo, però no per posar en qüestió el dret democràtic del poder decidir sobre aquest futur.

Un pacte Catalunya enllà, per assentar les bases d'aquest nou futur.. Si varem ser capaços de pactar la ruptura democràtica del franquisme, ara, en un marc democràtic, hauria de resultar més fàcil donar satisfacció i reconeixement a les ambicions majoritàries dels ciutadans de Catalunya. Pel que sembla i es veu aquest pacte pot resultar molt difícil, quasi bé impossible, però a la SEBAP no acceptem aquesta fatalitat i per això exigim el diàleg. Dóna la sensació que el que es proposa sigui una renúncia a la pròpia identitat i això és, i seria, impossible. No ho ha estat mai. Una cosa així només s'imposa, però la democràcia rebutja i condemna aquestes imposicions. La Història ho demostra.

Per una major sensibilitat social

Però la voluntat de pacte no s'esgota en aquest tema institucional. El pacte ha de venir presidit, enfortit i motivat per una molt forta sensibilitat social. A casa nostra hi ha molta gent que pateix; gent sense feina i a vegades sense esperança. Gent que ha perdut qualitat de vida, que ha vist limitat el seu benestar social. Qualsevol acord ha de donar resposta a tota aquesta problemàtica. L'austeritat, per sí sola, no ens permetrà sortir de la crisi i pot tenir efectes devastadors en la cohesió social del país. Cal iniciar, amb urgència, noves polítiques que sense renunciar als objectius de l'austeritat estimulin noves iniciatives, que ajudin al manteniment i a la creació de llocs de treball, que donin més fluïdesa al crèdit, que aprofitin totes les petites escletxes que es detectin per a donar un nou impuls a l'activitat econòmica.

És prou conegut que això no és fàcil i, per tant, un cop més el pacte i l'acord resulten imprescindibles. Serà necessari prioritzar, perquè no serà possible atendre a tothom a la vegada, i caldrà actuar amb equitat. Els sacrificis seguiran sent necessaris i algunes manifestacions de l'austeritat hauran de perllongar-se encara durant un temps que, fins i tot, podria ser més llarg del que es desitjaria. Però algunes prioritats podrien permetre mirar amb més confiança el futur; veure relançat el consum; frenar la caiguda de l'ocupació, fomentar l'economia productiva, ajudar l'exportació, fer possible noves iniciatives i protegir vocacions emprenedores. Si l'acord tingués una ampla base social i econòmica, amb un fort compromís polític i institucional, aquesta aposta per la reactivació econòmica podria resultar exitosa. En tot cas, no es pot mantenir una actitud conformista i resignada davant la força de la crisi. Només intentant lluitar-hi es pot vèncer. I, d'altra banda, Catalunya donaria a la seva ambició col·lectiva un contingut social que la reforçaria. Més confiança a casa; més respecte fora.

El paper dels joves, un element clau

Aquesta sensibilitat social hauria de tenir –o al menys així ho creu la SEBAP- una forta manifestació de prioritats per la joventut. S'ha de lluitar de manera molt decidida i amb mesures excepcionals –si cal- contra l'atur juvenil. La contractació de joves desocupats pot tenir tractaments especialment favorables que facilitin la seva incorporació al món del treball. Certament, en una política de sensibilitat social, també altres col·lectius tindrien legítim dret a reclamar igual atenció. Però el risc de marginació i marginalització d'una joventut sense feina comporta costos de futur que poden ser, malauradament, definitius. No es pot seguir acceptant com una freda dada estadística el nombre creixent de joves desocupats. Segurament aquest podria ser el factor més socialment desestabilitzador del nostre país.

Aquesta prioritat ha de tenir el seu corresponent esforç públic en el camp de la formació d'aquest jovent. Necessitem més i diferent formació, necessitem joves singularment preparats per a competir en un mercat globalitzat, formats per a noves ocupacions. Algunes ocupacions tradicionals poden haver quedat obsoletes atesa la desaparició de sectors industrials arrossegats per la crisi. Cal, doncs, més formació i més capacició; més enllaçar el món econòmic i empresarial. De fet, podria establir-se una correspondència entre els models formatius i el nivell d'ocupació dels joves. Les estadístiques europees ho posen de manifest. Així, la millora de la empleabilitat dels nostres joves mitjançant la formació professional i l'ensenyament universitari, podria convertir-se en un mecanisme molt eficaç per tal de superar l'atur juvenil.

La recerca i la innovació són essencials per a la sortida de la crisi

I, en aquest sentit, igualment haurà de donar-se prioritat a totes les inversions en els camps de la recerca i del desenvolupament tecnològic; de la innovació i de la internacionalització. I aquesta prioritat s'ha de llegir també des de l'impacte que aquestes inversions tenen en el creixement econòmic i en la creació de llocs de treball. Invertir en talent és ajudar a la vegada l'economia i la internacionalització. Però també la joventut i la confiança del país en si mateix. Si Catalunya vol ser competitiva haurà d'invertir també en talent. Els èxits ja tinguts fins ara en aquest camp, haurien d'estimular la continuïtat de les polítiques inversores cap aquesta activitat. Estem en un context en el que una mal entesa austeritat podria perjudicar en el moment en que més necessitem destacar en el camp de la recerca.

El pacte comporta estabilitat

Serà per aquesta via per la qual s'obriran nous mercats, que guanyarem crèdit a l'exterior, que millorarem la nostra capacitat de competir. També aquí el pacte, l'acord ha de ser possible.

El pacte és una eina de progrés, i és constructor de cohesió social. Aquest és el pacte que, finalment, es tradueix en estabilitat política. L'estabilitat que necessitem no és el fruit de majories exclusivament o principalment parlamentàries; l'estabilitat que es necessita, la que impregna la societat en el seu conjunt, la que dona previsibilitat als canvis que s'han d'introduir, descansa en pactes i acords molt més amples que els estrictament polítics. I és així que es troba l'estabilitat, perquè aleshores l'acció de govern té marcades prioritats assumides i acceptades socialment, perquè el pacte té molts protagonistes i

operadors i tots ells es senten responsables del futur del país. Els sacrificis pactats són més estables que els imposats. I cal que la societat en el seu conjunt se'n faci corresponsable.

De nou, cal fer més Europa

Perquè aquest any, un cop més, la SEBAP insisteix en que la única sortida política és més Europa. Durant la darrera campanya electoral s'ha pretès confrontar les ambicions de Catalunya i el present d'Europa. Amb aquest plantejament, de curta volada, el que es feia era ignorar que és Europa la que està cridada a fer un canvi molt important en l'estructuració política, si vol ser el cas, en el camp econòmic, financer, fiscal i social. I aquesta nova Europa l'hauran de fer els europeistes de sempre; els que sempre han defensat la unitat política europea i que han volgut associar la seva trajectòria com a país a aquesta ambició. I en aquest objectiu ningú ha de donar lliçons a Catalunya; sempre hem estat europeistes, sempre hem cregut amb Europa i, sabem, que malgrat interpretacions esbiaixades, Europa serà per a Catalunya una garantia pel seu reconeixement.

Europa és llibertat, és democràcia, és reconeixement de la diversitat i dels drets a la diferència. Aquest és el marc que Catalunya defensa per al seu propi desplegament. Lluitant per la unitat política europea lluitem per Catalunya; fent d'Europa una referència, Catalunya s'exigeix a si mateixa un esforç de superació. Catalunya ha de ser impulsora del reforçament polític europeu; ja definiran després quin paper hi hem de jugar, però els Estats europeus han de saber que Catalunya recolzarà sense condicions totes les iniciatives que vagin en la línia de fer d'Europa la realitat política que els europeus necessiten.

Aquest suport incondicional ens legitimarà especialment per criticar les actituds poc compromeses amb el futur europeu.

La unió bancària i fiscal d'Europa són bàsiques per afrontar la crisi. I per això caldrà més unitat política. Reformar les institucions europees i, sobretot, entendre i explicar que sense Europa el futur dels seus ciutadans pot ser molt més complicat del que ha estat en aquests darrers temps. Que cap país cregui que al marge d'Europa té futur; que recordi Alemanya la seva pròpia història i que Anglaterra pensi els costos que li va representar voler-se aïllar d'Europa. I que França accepti que no ha tingut més "grandeur" que la que Europa li ha donat. I que Espanya compregui que la democràcia va arribar de la mà d'Europa. Catalunya tot això ho sap, i per això recorda ara amb especial força el seu compromís amb l'Europa de la llibertat.

L'horitzó del dret a decidir

Al temps d'elaborar aquest Informe, Catalunya torna a viure una forta investida del centralisme contra la seva identitat. El maltractament que es vol imposar a la seva llengua pròpia, la catalana, ens porta a moments que tots desitjaríem oblidar de la nostra història. L'ambició d'un pacte fiscal en els termes consensuats per una ampla majoria de ciutadans de Catalunya va obrir el camí cap a nous horitzons, i va significar una nova frustració. Una important desafecció de Catalunya envers l'Estat ha estat l'eix de la darrera campanya electoral. En aquest escenari, la SEBAP torna a posar l'accent en el diàleg i el pacte com a exigència democràtica. Pacte fet del respecte de la voluntat expressada i que expressi el poble de Catalunya. Però, en tot cas, pacte per anar endavant; mai per retornar enrere. Un pacte per definir unes noves bases, un nou marc; un pacte sobre voluntats que demanen noves legalitats.

Un pacte inclusiu, amb sensibilitat social. Obert als que més dret tenen d'esperar que el canvi els hi obri la porta de l'esperança. Un pacte que assenyali el progrés i el benestar com a fita de l'ambició institucional. Un pacte que doni estabilitat a la tasca de construir el nou escenari que els ciutadans de Catalunya decideixin per al seu futur.

Tot això és possible i es pot aconseguir. Per això, la SEBAP es nega un cop més a mirar el futur des del pessimisme. El país té dret a tenir confiança en si mateix; moltes –massa- coses no funcionen i les notícies, a vegades, glacen l'ànim. Però en les arrels profundes de la societat catalana hi ha suficient capacitat i voluntat per aconseguir les fites que la superació de la crisi imposa.